

UNIBERTSOA EGITEKO, LEHENAGO SINISTU BEHAR

Ikusi bezala, gaiz gai hausnartzeko kontua da unibertso egitea. Ez da berezituriko atala, atal guztiak kutsatzen duen kontua baizik. Durango, Athletia, ETB, Bertsolaritza, Arteleku eta Guggenheim unibertso egiteko (edo ez egiteko) modu ezberdinak izan daitezke.

Hasi berri dugun abentura honetarako lehen baldintza sinistea da, egin nahi dugunerako fedea edukitzea. Txokotik atera, behegainetik begirada altxatu eta, txiki izanik, zati ez sentitzea. Osorik gure txikitasunean.

Horixe dugu artikulu honen tituluaeren esanahia: ez da urterik onena izan, egia da, zenbait arlotan oraindik ere zapalkuntzaren gozaga sentitu izan dugulako mingainean, ahosabaian. Urterik txarrena ere ez da izan, hausnarketarako balio izan digulako alde batetik, eta bestaldetik, martxan jartzen ari den Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseilua, ondorengo urteetan emaitzak emango dituelako uste osoa dugulako. Hala izan beharko da, halabeharrez. Elkartzea, arazoak konpartitzea, egitasmo eta ibilbide amankomunak diseinatzea ezin litezke negatiboak izan.

Milaka urtetan gure kulturak ikasi izan du lurpean babes ten erasoak artez zetozenean, eta aurtengo urtea, politikan zein kulturatan, babesteko moduko urtea izan da, latza. Ekaitza atertu ostean, indarberriturik atera izan da beti. Ari du.

FERNANDO MUÑOZGUREN

EREMU URRIKO EUSKAL PRENTSAREN BIDEETAN BARRENA

La culture des réseaux informatiques bouleverse la perception qu'ont les hommes des événements qui les affectent. Ce flux instantané d'informations et d'innovations en prévenance d'ailleurs peut rendre certains groupes humains passifs et inconscients. Dans l'Antiquité, des grandes cultures de tradition

orale n'ont pas résisté á l'apparition de l'écriture. De meme, certaines sociétés actuelles ne résisteront pas á Internet. (*Nelson Thall: Mc Luhan-en laguntzaile eta gero haren ordezkotokoko Unibertsitatean*)

Euskal hizkuntz komunitatearen bizitasunak eta ez aislatua egoteak, salbatu du euskara. (...) Mundu egituratu bat zegoen indartsua eta bizitasun handikoa. Euskalduntasuna ez zuten zama bezala sentitzen. Euskaldunak ziren, ongi bizi ziren, pozik zeuden haien bizimoduarekin eta haien erreferentzia taldea eta pertenezia taldea berbera zen. Horrek barne sendotasun handia ematen zien, bizitasun handia. (*Xabier Erize: Doktoretza tesiko ondorioetakoa*)

Ekainean igorritako gutunean, *Jakin*-eko lagunek, urteroko «kultur balantzerako», komunikabideei arreta egiteko eskatu zidaten eta bost orrialdeko lantxoak eskatu. Plazerrez, lana izan arren, erantzutea pentsatu dut, eta, segurki, beste inork helduko ez dion arloari lotuko natzaio: eremu urriko (herri eta eskualde aldizkariak) euskal prentsaren bideetan barrena jardungo dut. Arestiko aipu horien tartean dakusat herri prentsa. Alde batetik Interneten globalizazioaren aitzinean subjektua aldarrikatzen eta, bestetik, euskal hizkuntz komunitatearen bizitasuna zuzpertzten, erreferentziak eskainiz.

Hori guztia informazioak bere funtsezko balioa galdu duenean. Orain, informazioaren balioa, jendeari gizartean gertatzen dena jakinaraztea barik, bere erabilgarritasuna baita. Hori horrela eta globalizazioaren karietara, gertukoak, inguru afektiboaren esparruko kontuek, gero eta garrantzi handiagoa hartuko dutelakoan nago. Gauza txikien handitasunak graduak irabaziko ditu gizartean, *devenir mineur* delakoaren bide orkatzaile eta, desberdintasunean, baldintzailearen mesedetan, merkatu darwinistak agintzen jarraitu arren.

Eremu urriko prentsaren izaera inmanenteak erakarmen indarra berezkoa du, egungo gure egoera sozio-politikoa dela medio, bere eragin eta transzendentzia erlatiboa bada ere, informazioaren oihanean.

Azken urtean, eremu urriko prentsaren ugaritze handirik gertatu ez bada ere, kaleratzen diren aldizkariak demaseko

ahalegina egin dute euren produktuak taxutu, kolorea sartu eta diseinu erakargarriak prestatzen. Berba batean: produktuak hobetzen. Horrek ekarri du aldizkarien homologagarritasuna.

Dauden datuen arabera, arreta merezi duen euskal prentsaren arlo eta fenomeno dela esan behar. Arreta diot, zortzi astekari (3.500 ale), zazpi hamabostekari (24.000 ale), 23 hilabetekari (53.000 ale) eta orotara 350.000 irakurle baino gehiago duen sarea osatzen dutelako eta modu koordinatuko jardunari ekin diotelako Topagunearen baitan. Egia esan ariketa neketsua baina, aldi berean, aberatsa, oso heterogeneoa baita gure arlo hau. Izan ere, bai nortasunean bai aldizkari bakoitzaren egoera ekonomikoan eta egituran aldeak arras nabariak baitira. Oso mundu desberdina eta interes erritmoak uztartzen didaktika ahalegin handiak eskatzen diharduena, kohesio eta gorpuzkera lortu, izenak eta izanak bat egin dezaten. Horra hor aurtengoan gauzatzeko dihardugun aspaldiko nahia. Horrek aukera eman digu hainbat zerbitzu amankomunazgoan jorratu eta martxan jartzeko. Hala nola: hogeitaka aldizkariaren ordezkari ardurak, erosketa handien eta hainbat informazio eta datuen zentralizazioa, formakuntza zerbitzua, berripapera... Baina, garrantzitsuenak, une honetan, Gipuzkoako Diputazioaren laguntzari esker, burutzen dihardugun I+G, optimizazio eta hobekuntza xede, eta plan estrategikoa bihurtu beharko duguna. Eta, azpimarragarria baita ere, horrekin batera, laster errealitate bihurtuko den denondako publizitate zerbitzua, dagoeneko martxan baitago.

Horrek guztiorrek, aurreikuspenak betetzen badira, bere fruituak ekarriko ditu. Biziki ongi etorriak izango dira dena beharrean dagoen euskal prentsaren arlo honetan. Dena beharrean diot, erdarari aurrea hartzen aitzindari izan den ekimenari erdal eta elebidun konpetitzaileak sortu baitzaizkio. Behin baino gehiagotan pentsatu eta berbakizun izan duguna heldu da. Herri eta eskualde aldizkariak azken urteotan sortu, produktu homologagarriak kaleratu, onarpen soziala lortu eta finkatuz, espazioa eta aukera erakutsi dute, herrigintzarekin zerikusirik ez duten xedeak bultzatuta dihardutenendako.

Horrek eta gure egoerak, «buztinezko hankak dituen erraldoia», batzuek diotenez, gutxienez honakoetara eramane behar

gaitu, mimetismoz sortutako hainbatendako baldintza objektiboak sortzeko bidean:

a) Gure aldetik elkarlana eta koordinazioa areagotuz, optimizazioa eta sinergiak gauzatzera, era horretan bakarrik lortu ahal izango ditugu-eta baliabideak; gure behar nagusi eta urgenteena. Horretarako ezinbestekoa delarik martxan dauden proiektuak burutu eta errealitate bihurtzea.

b) Bakoitza bere zilborrari begira egon beharrean komenigarria izango da etor litekeen konpetentzia motaren gurekiko eragin kaltegarriak jorratu eta neurriak hartzea.

c) Euskal prentsaren zati garrantzitsua garenez, sektorearen baitako atal desberdinen arteko elkarlan modu onuragarriez pentsatu beharra dago. Hori ere ez da gaur goizeko gaia baina, noizbait heldu behar zaio eta unea heldu dela uste dut.

d) Sustapenari dagokionez, gure arlo honetan deus gutxi egin da egundaino, eta, produktuak arrakastatsuak suertatu arren, prestigiatzea garrantzitsua da, merkatarien begi-belarrien eraginerako. Eta, jakina, bigarren mailako prentsatzat gauzkatena tronpatuta daudela kontura daitezten.

e) Instituzioekin laguntza politika artikulatua eta orekatua finkatzea lortu beharra dago, 1997ko jokabidea, Hizkuntz Politikaren Sailordetzari dagokionez, zatarra izan baita. Eta, ondorio baztertzaila eta zenbait aldizkari zainketa berezien gela sartu dituzten irizpide unilateralak ez errepikatzea da lortu beharrekoa.

Hori guztia hizkuntzan oinarritzen den nortasun kolektiboaren bermetako bat garelako, herri kohesiorako tresna eta euskaraz bizitzea posible, neurri batean bederen, egiten dihardugulako. Argi dago irakurzaletasuna sustatzeko atal garrantzitsua dela gurea, etxeetako postontzietan euskara hutsez jende gehienak jasotzen duen gauza bakarra edo bakarmetakoa baikara.

Bestalde, hainbat kazetari gazteren praktika leku eta, beste batzuekiko gune zubigilea edota lehen lanpostua. Baita ere, publizitatea euskaraz egitearekin, emotibitateaz gain, zerbi-

tzua modu naturalez eskaini eta erabili izatea, urtean 200.000.000 pezeta inguru (8.000.000 libera) fakturatuz, aurrerapauso polita da.

Jakina, ahaztu barik, milaka lagun jarri ditugula euskaraz idazten: kolaboratzaileak, laguntzaileak, eruditoak, irakurle gutungileak, iragarki jartzaileak, lehiaketetako eskuhartzaileak... benetako *feed-back*-a sortuz.

Horrek guztiorrek eremu urriko euskal prentsaren estrategikotasuna ofizialki onartzea ekarri behar du, katalandarrek dioten moduan, kultura sustatu eta hizkuntz normalizaziorako ezinbesteko tresna baita herri eta eskualdeetako prentsa. Beraz, arrazoi nagusi bi: soziolinguistikoa eta erreferentziala. Hala ere, enplegu eta ekonomia mailaren arloa ere ikertu egin beharko litzateke onuren berri izateko.

Ahatik norbaitek galde egingo du, bistan da, horrek guztiorrek ez duela eragin handirik izan, oraingoz, euskal prentsako bestelako produktuen kontsumoan. Gai hau jorratzea ez da artikulu honen zeregina, baina, bidebatez, derradan hainbat faktorek mugatzen dutela urrats hori. Alde batetik, esan beharra dago gure produktuak koantitatiboak direla eta ez koalitatiboak. Eta, horren fruituak, berantagokoak izaten direla eta berantagokoak oraindik tradizio falta dagoenean. Horrekin batera, ez dugu ahaztu behar, eremu urriko prentsaren fenomenoak, 1988an ekin arren, gaztea dela, ugalketa duela bost-sei urtekoa da eta.

Bestaldetik, pentsatzea komeni da euskaldungoaren gaitasunean eta prestutasunean eta, beharbada, esatea gogorra dirudien arren, kontsumorako ditugun produktu endogamikoetan. Agian, oraindik ere hala izan behar du, hainbat arrazoi direla kausa.

Azpimarratu nahi nuke, azkenik, inoiz ez dela egin inolako informazio motibazio ez eta sustapen lan mardulik aukera, bideak, kanalak eta abar hedatzeko, beharra begibistakoa izan arren. Horrek guztiak bakoitzak bereari eusten aski lan dugula adierazten du; eta, ikuspegi eta perspektibaz jarduteko, astia eta patxada behar ditugula, urgentziak inpotentzia estali ez dezan.

Edozein modutan, euskal produktuen kontsumoaz dihardugunez, galdera berberak egin litezke ikastoletako belaunaldi, EGAdun eta euskal lerroetako unibertsitarioendako, esate baterako. Erantzunak? Bistan dago, eta honek ez beza balio konformismo-rako, gaia sakonagoa eta orokorragoa dela eta, ez soilik, euskaldungoari eta euskarari dagokion kontua, ikus-entzunezkoen eraginaren menpe gauden garaiotan. Dena den, badira irakurzaletasuna jorratzeko ikerketak martxan. Ea zer damaiguten eta nola artikula genezakeen kezagarria den gai hori jorratzeko lana.

Baina, eremu urriko euskal prentsa-ren bideetan barrena nabilen honetan eta 1997ko kontuetara etorritz, hel diezaiodan instituzioen laguntza politikari. Egia esan, urte erabakiorra gertatu da. Jaurlaritzaren dirulaguntza politika inongo abisu barik, unilateralki, aldatu baita gure arloan. Izan ere, irizpideen aldaketak ez du ondorio onuragarri handiegirik ekarri, udal batzuen aldetik izan ezik. Diputazioen kasuan, Gipuzkoakoa kenduta, dirulaguntza arloko inplikazioa hutsa izan da eta, Kultura Sailari dagokionez, orokorrean, % 21eko jaitsiera. Jakina, azken orduan ez bada, urriaren 31n dihardut idazten, eta deialdiz kanpo bestelako bideren bat aurkitu ezean, aldizkari kaltetuek ondorio latzak jasango dituzte. Eta, guk dakigunaren arabera, baliteke batzuk, desagertzea. Horiek dira, urtea amaitzeko 60 egun falta direnean, oraindik pezetarik jaso ez dugunean, ondorio nagusiak: gero eta beranduago eta urriago, aldizkariaren zerbitzua, kopurua eta produktuak hobetu eta handitu arren.

Norbaitek esan dezake eta esango du: betiko negarra, betiko kontuak. Badakit hala dela eta badakit subentzioei mugaturik ez dagoela jarraitzerik eta diru iturri berriak aurkitu behar ditugula. Horregatik jarri dira martxan aurrez aipatutako optimizazio bideak, autofinantzaketa hobetzeko xedez. Hala ere, autofinantzaketa ETBren, Guggenheimen eta abarren kasuan ere, neurri berean eskatu beharko litzateke, ala behi sakratuekin jarraitzen dugu 2000. urtearen atarian? Baina, bide batez, negarraren diskurtsoaz dihardudala dioenari, ikastolen sorrera, zabaltze eta finkatze prozesuaz gogoratzeko eskatu eta eskertuko nioke, euskal prentsa, oro har, eskubidearen berma eta zerbitzua delako.

Subentzio kontuek zintzoago jokatzea eskatzen dute. Erabaki garrantzitsuak hartu aurretik eragina jasango dutenen iritzia entzutea: Diputazioak, Udalak, aldizkariak. Eta, horrez gain, hainbat milioiren soberakinak sortu behar diren aurreiritziarekin ez jokatzea eta deialdiaren irizpideak adostea denon artean.

Bestalde, beldur naiz, Joseba Arregik agintaldiaren amaieran bere lorpen handienetakotzat zeukan herri aldizkariaren fenomeno suspertu eta sostengatu izana, orain, Mari Karmen Garmendiaren aroan, zeinak hainbeste laudorio jaso baitzuen Euskara Elkarte eta Herri Aldizkariaren sorrera eta aurkezpen ekitaldietan, zer eta hainbaten heriotz bidea. Nola uler? Zein izan behar da irakurketa?

Beraz, laburpen gisa zera: herri aldizkariak ekin diote optimizazio prozesuari I+Garen bidez plan estrategikoa burutzeko asmotan. Baita ere, publizitate zerbitzua sortuz, diru iturri berriak bilatzeari. Instituzioei dagokie, ikus-entzunezkoekiko dagoen lubakia ezaba dadin, subentzio politika artikulatzea, estrategikotasuna onartuz; publizitate instituzionalaren banaketan, Katalunian bezala, gure aukera kontuan hartzea; sustapen eta sinergia eratzekeo bitartekoak jartzea. Horrek guztiorrek, bai eremu urrikoa zein euskal prentsa osoa, superbibentzia egoeratik bizitza mailara pasa dadin, baldintzak eta baliabideak lortu beharra dakar.

JOXEMARI VELEZ DE MENDIZABAL

EKAITZEN ARRISKU JARRAIAN HAZI BEHARRA

Atzerantz begiratu dut eta oraingo honekin bost aldiz dira urteko balantzea egitera gonbidatzen nautela eta —uler daitekeen legez— baiezko erantzuna eman dudala ere. Badirudi ohitura bihurtzen ari zaidala ariketa inozo hau eta ez nintzateke batere harrituko urteroko balantzea egituratzeari atxiki-